Grauželinė gudobelė (Crataegus L.)

Paplitimo teritorijos

Grauželinės gudobelės paplitusios Europoje, Azijoje ir Šiaurės Amerikoje. Lietuvoje jos dažnai auga miškuose, pakelėse, parkuose, sodybose bei gyvatvorėse. Tai vieni dažniausiai sutinkamų dekoratyvinių ir laukinių krūmų ar nedidelių medžių.

Augimo sąlygos ir išvaizda

Gudobelės geriausiai auga saulėtose arba pusiau pavėsingose vietose. Jos mėgsta derlingą, vidutinio drėgnumo dirvožemį, tačiau yra gana atsparios sausrai ir šalčiui. Augalas gerai pakelia genėjimą ir miesto sąlygas. Iš išvaizdos ji primena krūmą, gali užaugti iki 3–5 metrų aukščio. Turi aštrius spyglius. Lapai yra nedideli, vėduoklės formos, šiek tiek primena ginkmedžio lapelius. Gudobelė žydi pavasarį–vasaros pradžioje, žiedai primena vyšnių žiedus.

1 pav. Gudobelės žiedas. Nuotrauka L. Liubertaitė. Gudobelė - tobulas augalas dainuojančiam sodui

Panaudojimas

Gudobelės dažnai sodinamos kaip dekoratyviniai augalai parkuose ir gyvatvorėse. Jų uogos ir žiedai naudojami liaudies medicinoje – arbatai bei įvairiems preparatams. Manoma, kad gudobelė padeda stiprinti širdį ir gerina kraujotaką.

Vaisiai – uogos

Gudobelės uogos tai – mažos raudonos uogytės, miltingo minkštimo, sunoksta vasaros pabaigoje. Įdomu tai, kad jų sėklos yra nuodingos, nes turi ciano vandenilio (kaip ir obuolių sėklos).Jas lesa paukščiai, todėl augalas svarbus gamtai. Žmonės iš uogų gamina arbatas, uogienes ar sirupus.

1 pav. Gudobelės vaisiai. https://lotos-pharma.lt/neikainojama-gudobeles-nauda-sirdies-sveikatai/

Išskirtinumai

Grauželinė gudobelė pasižymi ilgaamžiškumu, kai kurios rūšys išgyvena iki 200-300 metų ir išsiskiria gausiu žydėjimu. Pavasarį medis atrodo labai puošniai dėl gausybės baltų žiedų. Dėl savo dygių šakų ji dažnai naudojama apsauginėms gyvatvorėms formuoti. Lietuvoje senosios gudobelės dažnai pasitaiko senųjų dvarų parkuose – jų amžius gali siekti virš šimto metų. Tai lėtai augantys augalai, kurių kamieno apimtis senatvėje siekia kelias dešimtis centimetrų, o laja sukuria tankų, nepermatomą krūmą.

2 pav. Gudobelė. Sugar Tyme Crabapple - Hoette Farms & Nursery

Naudoti šaltiniai:

Geltonasis karutis. Gudobelė – tobulas augalas dainuojančiam sodui. https://geltonaskarutis.lt/gudobele-augalas-pauksciai-sode/

Delfi. Gudobelės – kaip dauginamos ir kur auga. https://www.delfi.lt/agro/sodinu-auginu/gudobeles-kaip-dauginamos-ir-kur-auga-80220011

Laisvoji enciklopedija Wikipedija. https://lt.wikipedia.org/wiki/Grau%C5%BEelin%C4%97_gudobel%C4%97

Lotos pharma. Staripsnis „ Nejkainuojama gudobelės nauda širdies sveikatai“. https://lotos-pharma.lt/neikainojama-gudobeles-nauda-sirdies-sveikatai/

Darbą atliko Elena Černiauskaitė, 8b kl., 2026-06-01